

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

КОМУНІКАТИВНІ ПРОЦЕСИ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні вказівки
до виконання контрольних робіт з дисципліни для здобувачів
вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю
015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

Електронний ресурс

Рецензенти:

Вікторія Кулешова – д-р пед. наук, професор кафедри освітніх технологій та охорони праці Бахмутського навчально-наукового професійно-педагогічного інституту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Тетяна Гавлітіна – кандидат педагогічних наук, доцент, зав. кафедри, педагогіки й освітніх інновацій Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 11 від 25 червня 2025 року)*

Комунікативні процеси в педагогічній діяльності : методичні вказівки до виконання контрольних робіт з дисципліни для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» [Електронний ресурс] / уклад. Ю. С. Бобрикова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – (PDF 24 с.)

У методичних вказівках до виконання контрольних робіт з дисципліни «Етика педагогічної діяльності» наведено критерії оцінювання результатів навчання, шкалу оцінювання, тематичний план дисципліни, програму навчальної дисципліни, вказівки та вимоги до виконання контрольної роботи, завдання для контрольних робіт, питання до заліку і перелік літератури з вище зазначеної дисципліни.

Засвоєння курсу сприяє розвитку критичного мислення здобувачів, поглибленню їх розуміння етичних аспектів педагогічної професії та розвитку навичок прийняття обґрунтованих моральних рішень у педагогічній діяльності.

Для здобувачів денної та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти інженерно-педагогічних спеціальностей.

УДК 378:001.895(075.5)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2025

© Бобрикова Ю. С., уклад., 2025

ЗМІСТ

<i>1. Вступ.....</i>	<i>4</i>
<i>2 Мета та завдання навчальної дисципліни.....</i>	<i>5</i>
<i>3. Критерії оцінювання результатів навчання.....</i>	<i>6</i>
<i>4. Шкала оцінювання.....</i>	<i>6</i>
<i>5. Програма навчальної дисципліни.</i>	<i>7</i>
<i>6. Вказівки та вимоги до виконання контрольної роботи.....</i>	<i>10</i>
<i>7. Завдання для контрольних робіт</i>	<i></i>
<i>8. Питання до іспиту.....</i>	<i>23</i>
<i>9. Перелік рекомендованої літератури.....</i>	<i>25</i>

1. ВСТУП

Професійно-педагогічна комунікація є засобом здійснення професійної діяльності педагога, майстерність якого має ґрунтуватись з одного боку, на спеціальних професійних знаннях та різнобічних фахових вміннях, а з іншого – на вмінні здійснювати взаємообмін інформацією зі всіма учасниками освітнього процесу, досягаючи взаєморозуміння.

Спілкування є найважливішим професійним інструментом педагогічної діяльності. Усе починається з педагога, з його вміння організувати зі здобувачами освіти педагогічно доцільні відносини. У цьому аспекті дисципліна «Комунікативні процеси в педагогічній діяльності» покликана систематизувати та інтегрувати сучасні теоретичні знання про педагогічне спілкування, допомогти здобувачам вищої освіти оволодіти комунікативними вміннями, закласти основи володіння мистецтвом ефективної комунікації.

Серед етапів педагогічної діяльності, які здійснює викладач під час проведення уроків у закладах освіти, виокремлено етап реалізації дидактичного проекту.

Якісна реалізація даного етапу педагогічної діяльності передбачає налагодження контакту з учнями, організацію колективної діяльності, організацію спілкування на уроці, встановлення зворотного зв'язку з аудиторією, застосування методів та засобів навчання, вирішення труднощів, швидке реагування у нетипових ситуаціях, знаходження підходу до кожного учня, вмілу аргументацію своєї точки зору, переконання інших, встановлення на уроці атмосфери доброзичливості і співробітництва, яка буде сприяти всебічному розвитку учнів, та інше.

Метою навчального курсу «Комунікативні процеси в педагогічній діяльності» є формування професійної компетентності із здійснення ефективних комунікативних процесів в професійній діяльності.

Успішність навчальної діяльності на практичних заняттях багато у чому залежить від результатів самостійної пізнавальної роботи здобувачів освіти, їх творчого підходу до вивчення теоретичних та практичних аспектів теми, сформованості загально навчальних навичок (підбирати, методично правильно опрацьовувати навчальну та науково-навчальну літературу, інші джерела знань, швидко опрацьовувати інформацію, виділяти головне, коротко та швидко конспектувати, тримати у полі зору значні обсяги інформації), а також загальнотеоретичних умінь (класифікувати і систематизувати інформацію, робити висновки, надавати порівняльні характеристики, висловлювати власне відношення до питання, розв'язувати завдання тощо).

Мета цієї розробки – надати допомогу здобувачам вищої освіти заочної форми навчання у самостійному написанні контрольної роботи з дисципліни «Комунікативні процеси в педагогічній діяльності».

У запропонованих методичних вказівках для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання висвітлено основні питання комунікативних процесів в педагогічній діяльності, які викладено у: програмі курсу, завданнях до виконання контрольних робіт, питаннях до іспиту та списку літератури з дисципліни «Комунікативні процеси в педагогічній діяльності».

Методичні вказівки допоможуть здобувачам вищої освіти заочної форми навчання правильно виконати контрольну роботу, захистити її та успішно скласти іспит з вищеназваної дисципліни. Здобувачі освіти повинні творчо підійти до написання контрольної роботи і на основі рекомендованих джерел літератури глибше засвоїти цей складний, багатогранний, але вкрай необхідний курс.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни є удосконалення здатності застосовувати освітні теорії та методології у педагогічній діяльності; удосконалення здатності управляти комплексними діями/проектами, відповідати за прийняття рішень у непередбачуваних умовах та професійний розвиток здобувачів освіти і підлеглих.

Завдання вивчення дисципліни:

- освоєння методів саморегуляції емоційного стану перед навчальним заняттям та під час його проведення;
- оволодіння навичками встановлення контакту з учнями в ході реалізації дидактичних проєктів;
- забезпечення здатності використання невербальних та вербальних засобів спілкування під час реалізації дидактичних проєктів;
- засвоєння прийомів реалізації активного слухання;
- формування здатності проведення самоаналізу комунікативної діяльності її корекції;
- оволодіння навичками обрання та використання стилів спілкування та стратегій поведінки в конфліктних ситуаціях;
- формування розуміння закономірностей поведінки у конфліктних ситуаціях;
- забезпечення здатності виявлення причин виникнення конфліктів;
- набуття практичних навичок вирішення конфліктів;
- забезпечення володіння засобами та техніками попередження та вирішення конфліктних ситуацій в освітньому середовищі.
- удосконалення здатності здійснення самопізнання та організації роботи над собою.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Розуміти особливості комунікації, взаємодії та співпраці в міжнародному культурному та професійному контекстах.

Володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами.

Аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності й обирати ефективні шляхи їх вирішення.

Самостійно планувати й організовувати власну професійну діяльність і діяльність здобувачів освіти і підлеглих.

Володіти навичками стимулювання пізнавального інтересу, мотивації до навчання, професійного самовизначення та саморозвитку здобувачів освіти.

Емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень в межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Якісні критерії оцінювання результатів навчання
90-100 балів («Відмінно»)	Здобувач/здобувачка демонструє високий рівень володіння теоретичним матеріалом, засвоєно матеріал в повному обсязі, вміє його застосовувати для вирішення практичних питань. Володіє термінами, логічно та послідовно викладає матеріал.
70-89 балів («Добре»)	Здобувач/здобувачка демонструє достатньо високий рівень володіння теоретичним матеріалом, але допускає окремі незначні помилки при логічному викладенні матеріалу, що, тим не менш, дозволяє вільно користуватися надбаними навичками на практиці, приймати відповідні рішення. Завдання-рішення приймаються з незначними помилками
50-69 балів («Задовільно»)	Здобувач/здобувачка демонструє засвоєння теоретичного матеріалу, але має неточності в розумінні окремих тем та питань, що ускладнює пошук вірних відповідей при прийнятті рішень-завдань. Допускає окремі помилки у визначенні термінів.
0-49 балів («Незадовільно»)	Теоретичний зміст курсу не засвоєно, практичні навички відсутні.

4. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Види робіт здобувача	Оцінка
1.	Робота на лекціях (конспект лекцій)	0-5
2.	Доповіді на практичних заняттях	0-35
3.	Активна робота на практичних заняттях (доповнення до доповідей на практичних заняттях)	0-10
4.	Написання реферату для денної форми навчання. Виконання контрольної роботи для заочної форми навчання.	0-10 0-10
5.	Складання іспиту	0-40
	Всього за навчальну дисципліну	0-100

5. ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль 1. Засади комунікативної діяльності викладача професійної освіти

Тема 1. Загальна характеристика комунікативних процесів в навчанні

Місце комунікативного компонента в структурі діяльності викладача професійної освіти. Мета, завдання та зміст навчальної дисципліни. Характеристика комунікативних умінь викладача професійної освіти. Суть і характеристика понять «спілкування» та «комунікація».

Тема 2. Невербальні та вербальні засоби спілкування

Загальна характеристика засобів спілкування. Класифікація й характеристика невербальних засобів спілкування. Вимоги до використання невербальних засобів під час спілкування. Характеристика вербальних засобів спілкування.

Тема 3. Техніка комунікативної діяльності викладача

Підготовка до публічного виступу (навчального заняття). Початковий етап публічного виступу (навчального заняття). Основна частина публічного виступу (навчального заняття). Завершальний етап публічного виступу (навчального заняття). Проблемні ситуації, що виникають під час публічного виступу (навчального заняття) та шляхи їх подолання.

Змістовий модуль 2. Технології педагогічного спілкування в ході реалізації дидактичних проєктів

Тема 4. Педагогічне спілкування

Визначення педагогічного спілкування, його функції та специфіка. Структура педагогічного спілкування. Активне слухання. Поняття та характеристика стилів педагогічного спілкування

Тема 5. Педагогічні конфлікти і шляхи їх вирішення

Поняття конфлікту. Характеристика стадій його протікання. Специфічні особливості педагогічного конфлікту. Характеристика стратегій поведінки в конфліктних ситуаціях.

6. ВКАЗІВКИ ТА ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Важливим елементом процесу виконання контрольної роботи є його правильне оформлення.

Здобувачі вищої освіти повинні виконати одну контрольну роботу. Тему контрольної роботи здобувачі вищої освіти вибирають самостійно відповідно до номеру шифру (див. у списку студентів з шифрами, що додається у Moodle – розділ контрольна робота). Номер завдання визначається крайньою цифрою шифру. Наприклад, номер 138. Це означає, що здобувач вищої освіти може вибрати один з варіантів завдання під номером 8.

Таблиця для вибору теми контрольної роботи

Крайня цифра шифру	Номер теми роботи
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10

Процес підготовки до написання контрольної роботи містить у собі наступні етапи:

1. Вибір варіанту контрольної роботи.
2. Вивчення спеціальної літератури за завданнями теми контрольної роботи.
4. Добір і вивчення додаткових джерел та інформації згідно завдань обраної теми.
5. Написання тексту контрольної роботи.
6. Оформлення контрольної роботи і списку джерел інформації.
7. Самокритична оцінка змісту і виправлення помилок.
8. Співбесіда з викладачем згідно теми і завдань контрольної.

Оформлення контрольної роботи.

1. Титульна сторінка.

2.Номер варіанту.

Тема контрольної роботи.

Завдання контрольної роботи.

3. Повні відповіді на кожне завдання контрольної роботи (наприкінці відповіді на кожне завдання теми необхідно написати висновки слід одним-двома абзацами підкреслити, що найважливішого було викладено).

4. Список використаних джерел.

При викладі цитат, основних авторських ідей, відображенні творчого доробку певного автора, слід обов'язково посилатися на літературне джерело за зразком: [12, с. 44], де 12 – номер джерела за списком використаної до контрольної роботи літератури, с. 44 – номер сторінки у цьому джерелі.

Приклад підпису титульної сторінки контрольної роботи:

*Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Бахмутський навчально-науковий професійно-педагогічний інститут
Кафедра освітніх технологій та охорони праці*

*Контрольна робота
з дисципліни: «Комунікативні процеси в педагогічній діяльності»
здобувача вищої освіти IV курсу
групи БЗ- К23
шифр 125
Іванова Івана Івановича*

Викладач: Бобрикова Ю.С.

*Харків
2024 р.*

До списку використаних джерел включають публікації, звертаючи особливу увагу на публікації останніх 5-10 років, Інтернет-ресурси і роботи останнього року. Список використаної літератури складає до 10 джерел.

Зразок оформлення списку джерел:

1. Естетика: Навч. посіб. / М.П. Колесніков, В.О. Лозовий та ін.; За заг. ред В.О. Лозового. – К., 2003.
2. Каменський А.Г. Основи естетики. – Тернопіль, 2004.
3. Левчук Л. Естетика: Навч. посіб. – К., 2000.
4. Левчук Л.Т., Оніщенко О.І. Основи естетики: Навч. посіб. – К., 2005.
5. Роменець В.А. Психологія творчості. – К., 2002.

Обсяг контрольної роботи – до 10-15 арк. друкованого тексту за параметрами: шрифт Times New Roman, 14 кегль, міжрядковий інтервал – 1,0; всі поля – 1,5 см, абзац – 1,0 см.

Виконану контрольну роботу здобувач освіти надсилає за місяць до початку сесії для рецензування, яке викладач повинен зробити протягом тижня. При задовільній оцінці роботи з усуненнями притаманних їй помилок, здобувач освіти повинен пройти співбесіду з викладачем-рецензентом для захисту своєї контрольної роботи.

Рецензування та оцінювання контрольної роботи проходить, спираючись на такі критерії:

1. Відповідність темі змісту контрольної роботи.
2. Глибина і повнота розкриття питань теми контрольної роботи.
3. Термінологічна чіткість і викладання цитат.
4. Рівень навичок самостійної роботи з науковою літературою та вміння її критично аналізувати.
5. Власне бачення проблеми автором, самостійний, творчий характер роботи.
6. Правильне оформлення контрольної роботи, викладення цитат і списку використаних джерел.

Оцінюється самостійна робота з написання і повних відповідей на всі завдання теми, оформлення контрольної роботи та результатів співбесіди викладача зі студентом по темі завдань контрольної роботи у межах 10 балів.

У випадку негативного відгуку, контрольна робота повертається для остаточної переробки. У цьому випадку новий текст роботи або старий текст з необхідними доповненнями та поміткою «повторно» знову надсилається на рецензування.

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант № 1

Тема. Особливості професійно-педагогічної комунікації.

1. Сутність, суб'єкт, об'єкт професійно-педагогічної комунікації.
2. Класифікація видів комунікації.
3. Функції професійно-педагогічної комунікації.
4. Модель процесу комунікації.

Варіант № 2

Тема. Структура комунікативної компетентності педагога в оптимізації освітнього процесу.

1. Умови психологічно повноцінного спілкування.
2. Індивідуальний вплив педагога в навчально-виховній діяльності та його види.
3. Педагогічне спілкування та його стилі.
4. Рольові позиції у педагогічному спілкуванні.
5. Стель відносин і характер педагогічного впливу у процесі навчання.
6. Стилi педагогічного спілкування.
7. Сприйняття у педагогічному спілкуванні. Імідж педагога.

Варіант № 3

Тема. Техніка використання невербальних засобів спілкування під час публічного виступу, навчального заняття.

1. Невербальні засоби комунікації.
2. Характеристика структурних компонентів невербаліки: експресивно-виразні рухи (пози, жести, міміка, хода) та візуальний контакт (напрямок, тривалість, пауза, частота контактів).
3. Вплив просторового розміщення та часу у спілкуванні.
4. Проблеми невербальних засобів спілкування у навчальному процесі.

Варіант № 4

Тема. Комунікація в структурі людської цивілізації.

1. Комунікація як процес.
2. Моделі комунікації.
3. Управління комунікативними процесами.
4. Методи комунікативного аналізу.

Варіант № 5

Тема. Процес спілкування та його складові.

1. Сутність поняття спілкування.

2. Форми, види і структура спілкування.
3. Комунікативна сторона спілкування.
4. Порушення, труднощі і бар'єри спілкування. уроку».

Варіант № 6

Тема. Вербальні засоби спілкування.

1. Засоби спілкування та їх види.
2. Мовна комунікація: структура і функції.
3. Бар'єри у вербальній комунікації.
4. Цілі та фактори ефективного слухання.
5. Стилi слухання й зворотний зв'язок уміжособистісному спілкування.

Варіант № 7

Тема. Комунікативна модель освіти в епоху нелінійного мислення.

1. Комунікативна природа сучасних технологій навчання.
2. Комунікативна природа особистості.
3. Спілкування як загальнопсихологічна основа виховання особистості.
4. Комунікативна культура особистості.

Варіант № 8

Тема. Міжособистісна взаємодія в освітній діяльності.

1. Характеристика інтерактивної сторони спілкування.
2. Інтерактивна ідентифікація.
3. Позиції у спілкуванні.
4. Стилi спілкування.
5. Основні характеристики почуттів і емоцій у спілкуванні.
6. Дискурсивна технологія інтимно-особистісного спілкування.

Варіант № 9

Тема. Сприйняття і розуміння в структурі спілкування.

1. Перцептивна сторона спілкування та її характеристика.
2. Соціальноперцептивна ідентифікація.
3. Установки та ефекти міжособистісного сприйняття в навчально-виховному процесі.
4. Бар'єри спілкування.
5. Самоподача у спілкуванні.

Варіант № 10

Тема. Ефективне ділове спілкування.

1. Психологія ділового спілкування.
2. Репрезентативні системи у діловій комунікації.

3. Рольові та маніпулятивні класифікації.
4. Фактори ефективного спілкування.
5. Поняття, критерії та рівні успішного спілкування.
6. Комунікабельність, контактність та комунікативна сумісність.

Варіант № 11

Тема. Стратегії та тактики маніпулювання у спілкуванні.

1. Основні стратегії впливу на людину.
2. Засоби і механізми маніпулятивного впливу.
3. Маніпуляції у спілкуванні.
4. Розпізнання маніпуляції та захист від неї.
5. Трансактний аналіз спілкування.
6. Типи трансакцій.
7. Основи асертивної поведінки.

Варіант № 12

Тема. Психолого-педагогічна корекція порушень спілкування в освітньому процесі.

1. Психологічні девіації в поведінці особистості.
2. Прояви дефіциту спілкування.
3. Дефектне спілкування і акцентуації характеру.
4. Деструктивне спілкування.
5. Тренінгові технології здобування навичок ефективного спілкування в процесі освітньої діяльності.

Варіант № 13

Тема. Педагогічні конфлікти у спілкуванні.

1. Типологія конфліктів та їх динаміка.
2. Типи особистостей та ймовірність їх конфліктної поведінки у процесі спілкування.
3. Стили поведінки у конфлікті та їх доцільність.
4. Засоби та методи запобігання та подолання конфліктів у спілкуванні.
5. Конфлікти у навчанні, їх причини та види.
6. Управління конфліктами в освітньому процесі та шляхи їх вирішення.

Варіант № 14

Тема. Педагогічні конфлікти, їх види і причини виникнення.

1. Сутність та причини конфліктів.
2. Класифікація конфліктів.
3. Структура педагогічного конфлікту.
4. Міжособистісні конфлікти у педагогічному колективі: сутність та типи.

Варіант № 15

Тема. Сприятливий соціально-психологічний клімат – основа ефективної комунікації у педагогічному колективі.

1. Міжособистісні стосунки у педагогічному колективі.
2. Соціально-педагогічний клімат у педагогічному колективі.
3. Стиль керівництва – основа комунікації керівника школи з педагогічним колективом.

Варіант № 16

Тема. Ділове спілкування як інструмент професійної діяльності.

1. Сутність ділового спілкування
2. Мистецтво перемовин
3. Збори як форма прийняття колективного рішення

Варіант № 17

Тема. Етикет ділового листування.

1. Реквізити листа та їх оформлювання
2. Класифікація листів
3. Етикет ділового листування

Варіант № 18

Тема. Комп'ютерні засоби професійно-педагогічної комунікації.

1. Сутність та можливості комп'ютерних комунікацій
2. Робота педагога з комп'ютерними мережами
3. Електронна пошта як засіб професійно-педагогічної комунікації

8. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. У чому полягає сутність та специфіка професійної діяльності інженера-педагога?
2. Які блоки (етапи) входять до складу педагогічної діяльності? Надайте їх характеристику.
3. Які структурні елементи входять до складу діяльності з реалізації дидактичного проекту? Надайте їх характеристику.
4. Дайте характеристику комунікативної функції педагогічної діяльності.
5. В чому полягає сутність комунікативної складової інженерної діяльності?
6. В чому проявляється наскрізний характер комунікативної складової в інженерно-педагогічній діяльності?
7. Що розуміється під комунікативними вміннями?
8. Надайте характеристику комунікативних умінь інженера-педагога.
9. Дайте визначення поняттям «комунікація» і «спілкування». Чим вони відрізняються одне від одного?
10. Дайте визначення педагогічного спілкування.
11. Надайте характеристику функцій педагогічного спілкування.
12. Назвіть специфічні функції педагогічного спілкування.
13. Надайте характеристику перцептивної сторони спілкування.
14. Які психологічні механізми діють під час сприйняття людьми один одного?
15. Чим обумовлюються помилки, що виникають при сприйнятті людьми один одного?
16. Надайте визначення понять «соціальна стереотипізація», «ідентифікація», «емпатія», «рефлексія».
17. В чому полягає специфіка педагогічного спілкування?
18. Надайте характеристику структурним елементам педагогічного спілкування.
19. Наведіть класифікацію видів спілкування.
20. Дайте характеристику етапів педагогічного спілкування. Яким чином вони співвідносяться з етапами педагогічної діяльності та які завдання вирішуються на кожному з етапів педагогічного спілкування?
21. Наведіть приклади комунікативних задач педагога та учнів.
22. Які прийоми можуть бути застосовані для само презентації, привертання уваги учнів?
23. Поясніть значення здатності керувати власним психічним станом для викладацької діяльності.
24. Наведіть класифікацію методів саморегуляції психічного стану та надайте їх характеристику.

25. Дайте визначення стилю педагогічного спілкування. Яке значення в навчально-виховному процесі відіграє обраний викладачем стиль педагогічного спілкування?
26. На яких складових ґрунтується стиль педагогічного спілкування.
27. Які типи ставлення педагога до учнів вам відомі? Надайте їх характеристику.
28. Надайте характеристику авторитарного, демократичного та ліберального стилів керівництва стосовно застосування їх педагогом у навчально-виховному процесі.
29. Надайте загальну характеристику засобів спілкування.
30. Поясніть роль невербальних засобів у процесі педагогічного спілкування.
31. Наведіть класифікацію невербальних засобів спілкування та наведіть приклади засобів різних груп.
32. Опишіть мімічні коди різних емоційних станів.
33. Опишіть вимоги, які висуваються до міміки педагога під час проведення заняття.
34. Опишіть вимоги, які висуваються до використання педагогом візуального контакту під час заняття.
35. Опишіть вимоги, яким повинна відповідати жестикуляція педагога під час проведення заняття. Які групи жестів застосовуються викладачем?
36. Назвіть засоби, що відносяться до просодики і екстралінгвістики. Які вимоги висуваються до їх використання викладачем під час проведення заняття?
37. Опишіть вимоги, які висуваються до зовнішнього вигляду педагога під час проведення заняття.
38. Назвіть засоби, що відносяться до проксемики. Які вимоги висуваються до їх використання викладачем під час проведення заняття?
39. Яку роль виконують вербальні засоби у педагогічному спілкуванні?
40. В чому полягає відмінність понять «мовленнєва діяльність» і «мовленнєва поведінка»?
41. Які особливості притаманні мовленнєвій діяльності педагога?
42. Які вимоги висуваються до мовленнєвої поведінки викладача?
43. Дайте характеристику слухання як активного процесу, опишіть його етапи та прийоми.
44. Дайте визначення поняття «конфлікт».
45. Які стадії виділяють у процесі протікання конфлікту?
46. Дайте визначення педагогічного конфлікту.
47. Назвіть можливі причини виникнення педагогічних конфліктів.
48. Назвіть форми конфліктної поведінки учнів.
49. Які педагогічні конфлікти відносяться до ділових, а які – до особистих?

50. Що розуміється під поняттям «стратегія взаємодії»?
51. Назвіть стратегії поведінки в конфліктній ситуації та надайте їм характеристику.
52. Визначте можливості використання кожної стратегії в педагогічній діяльності.
53. До яких наслідків може привести використання певної стратегії як основи взаємодії?

9. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Мовленнєва комунікація [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С.Абрамович, М. Чікарькова. - Київ : Вид. Дім Дмитра Бураго, 2013. - 459 с.
2. Комунікативна компетентність особистості [Текст] : посібник / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т обдар. дитини ; [авт.-уклад.] Н. В. Лук'янчук. - Київ : Інформаційні системи, 2012. - 130 с.
3. Технології міжперсонального спілкування у міжкультурній взаємодії [Текст] : монографія / Л. Гнатюк ; Донец. нац. ун-т, Філол. ф-т. - Донецьк : НОУЛІДЖ. Донец. від-ня, 2013. - 337 с.
4. Комунікативна культура в сучасній педагогічній практиці [Текст] : навч.-метод. посіб. / А. В. Аносова ; Департамент освіти і науки Київ. обл. держ. адмін., Комун. навч. заклад "Київ. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. кадрів". - Біла Церква : Білоцерківдрук, 2015. - 146 с.
5. Педагогіка комунікативної толерантності у вищій школі [Текст] / Зінченко А. В. ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. - Черкаси : ЧНУ, 2011. - 108 с.
6. Захарчин Г. М. Управління конфліктами [Текст] : навч. посіб. / Г. М. Захарчин, Р. О. Винничук. - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2017. - 159 с.
7. Луцишин Г. І. Конфліктологія та теорія переговорів [Текст] : навч. посіб. / Г. І. Луцишин ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2015. - 199 с..
8. Карамушка Л. М. Управління конфліктами в освітніх організаціях [Текст] / Людмила Карамушка. - Київ : Шкільний світ, 2011. - 125 с.
9. Конфліктологія [Текст] : навч. посібник / [М. П. Гетьманчук, П. М. Гетьманчук, С. С. Гнатюк та ін.] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів 2016. - 344 с.
10. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. К. : Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4631/1/I_Kovalynska_NC_GI.pdf
11. Коваленко Д.В, Шалімова І.М., Керницький О.М, Бурбіга В.А., Конфліктологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів інженерно-педагогічних спеціальностей. – Харків: УІПА, 2012. – 221 с.
12. Невербальні засоби комунікації як запорука успіху оратора (тези магістрантів слов'янського відділення Інституту філології) / за ред. В. В. Герман та Н. Соларьової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 48 с.
Режим доступу: http://library.sspu.edu.ua/wpcontent/uploads/2018/04/Verbalny_zasobi_komunikacii.pdf

13. Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи: підручник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 208 с. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/26548/1/2652_OTICH_KIEB2.pdf
14. Педагогічна майстерність: комплекс навчально-методичного забезпечення магістрів всіх спеціальностей денної форми навчання. Укл.: Воляннюк Н.Ю., Москаленко О.В. К. : НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», 2016. 65 с. <http://psy.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/04/NMK-Ped.master..pdf>
15. Свидрук І. І. Психологія управління та конфліктологія [Текст] : підручник / Свидрук І. І., Миронов Ю. Б. ; Центр. спілка спожив. т-в України, Львів. торг.-екон. ун-т. - Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2017. - 319 с.
16. Яхно Т. П. Конфліктологія та теорія переговорів [Текст] : навч. посіб. / Т. П. Яхно, І. О. Куревіна. - Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 175 с.
17. Кайдалова Л.Г., Пляка Л.В. Психологія спілкування: навчальний посібник. – Х.:НФаУ, 2011– 132 с.

Додаткова (допоміжна) література

1. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. З 17 Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник / За ред. проф. І.В. Зайченка. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 484 с. Режим доступу: <https://lira-k.com.ua/preview/12231.pdf>
2. Колосов А.Б., Воляннюк Н.Ю., Ложкін Г.В. Психологічні детермінанти функціональної неграмотності суб'єкта педагогічної діяльності. Вісник післядипломної освіти, 2019. Випуск 7(36) «Серія «Соціальні та поведінкові науки». С 78-97. <https://doi.org/10.32405/2522-9931>
3. Пасинок В. Г. Основи культури мовлення : Навч. посібник. Реком. МОНмолодь спорт України для студ. ВНЗ / В. Г. Пасинок. – К. : ЦУЛ, 2012. – 184с.
4. Педагогічна майстерність [Хрестоматія]: навч. посіб. / Упоряд. І. А. Зязюн, Н. Г. Базилевич, Т. Д. Дмитренко та ін.; за ред. І. А. Зязюна. — К. : Вища шк., 2006. — 606 с.
5. Педагогіка вищої школи: підручник / В.П. Головенкін; Міністерство освіти і науки України, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. Режим доступу: https://opac.kpi.ua/F/N5C8NSEHNAPG4AC7IUY5U2NEI5TAN3GV7CK72F4TT6YA2T8PH2-08156?func=findacc&acc_sequence=005454291
6. Програми тренінгів з розвитку комунікативності [Текст] : посібник / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т обдаров. дитини ; [авт.-уклад.] Н. В. Лук'янчук. - К. : Інформаційні системи, 2012. – 128 с.
7. Провоторова, Н. Соціально-психологічні особливості управління конфліктами в педагогічному колективі / Н. Провоторова//Прикарпатський

національний університет ім. Василя Стефаника (Івано-Франківськ). Збірник наукових праць : філософія, соціологія, психологія [Текст] / - Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 199 - .Вип. 16.-Ч.- 2011.-С.176-184с.

8. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – С. 136-153.

9. Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (13 травня 2022 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2022. 318 с. Режим доступу: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/2022/zbirnik_maket_SG-13-05-2022.pdf

10. Савенкова Л. О. Педагогічна риторика : навч. посіб. / Л. О. Савенкова. — К. : КНЕУ, 2009. — 298 с.

11. Сагач Г. М. Риторика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. – Вид. 2-ге перероб. і доп. / Г. М. Сагач. – Київ : ВД «ІнЮре», 2000. – С. 73-79.

12. Савенкова Л. О. Педагогічне спілкування / Людмила Олексіївна Савенкова / [Навчальний посібник]. — К. : КНЕУ, 2005. — 140 с.

13. Сходинки до педагогічної майстерності : словник з курсу «Основи педагогічної майстерності» / уклад.: Л. Л. Бутенко, О. Г. Ігнатович. Старобільськ, 2015. 136 с. Режим доступу: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/405/Slovnuk%20Osnovu%20ped%20mastery.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

14. Харченко Н. В. Управління конфліктами в освітніх організаціях [Текст] / Наталія Харченко. - Київ : Шкільний світ, 2017. – 102 с.

Методичне забезпечення

1. Комунікативні процеси в педагогічній діяльності : конспект лекцій для студентів денної та заоч. форм навч. інж.-пед. спец. / Ю. С. Бобрикова ; УПА ННППІ. – Бахмут : [б. в.], 2017. – 59 с.

2. Комунікативні процеси в педагогічній діяльності : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» денної та заочної форм здобуття освіти всіх інж.- пед. спец. / Ю. С.Бобрикова ; ННППІ Укр. інж.-пед. акад. – Бахмут : УПА, 2021. – 114 с.

3. Комунікативні процеси в педагогічній діяльності : конспект лекцій для здобувачів вищої освіти освітнього ступеню «бакалавр» денної та заочної форм здобуття освіти спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) / Т. В. Калініченко, Л. О. Бачієва ; Укр. інж.-пед. акад. – Харків : УПА, 2020. – 56 с.

4. Комунікативні процеси в педагогічній діяльності : метод. вказ. до проведення практичних занять для здобувачів вищої освіти освітнього ступеню «бакалавр» денної та заочної форм здобуття освіти спеціальності 015 Професійна

освіта (за спеціалізаціями)/ Укр. інж.-пед. акад. ; упоряд.: Т. В. Калініченко, Л. О. Бачієва. – Харків : УІПА, 2020. – 84 с.

5. Комунікативні процеси в педагогічній діяльності : метод. вказ. до орг. та планування самостійної роботи для здобувачів вищої освіти освітнього ступеню «бакалавр» денної та заочної форм здобуття освіти спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)/ Укр. інж.-пед. акад.; упоряд.: О. Е. Коваленко, Т. В. Калініченко, Л. О. Бачієва. – Харків : УІПА, 2020. – 74 с.

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Бобрикова Юлія Сергіївна

КОМУНІКАТИВНІ ПРОЦЕСИ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні вказівки
до виконання контрольних робіт з дисципліни для здобувачів
вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю
015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 25.06.2025. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 19,3. Обсяг 1,092 Мб. Зам. № 270/25.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна